

Beata Halka

TURYSTYCZNO-WYPOCZYNKOWA FUNKCJA LASU ŁAGIEWNICKIEGO¹

LA FONCTION TOURISTIQUE ET SELLE DE REPOS
DE LA FORÊT DE ŁAGIEWNIKI

THE TOURIST AND RECREATIONAL FUNCTION
OF THE ŁAGIEWNIKI FOREST

Artykuł jest syntezą wyników badań dotyczących turystyczno-wypoczynkowej funkcji Lasu Łagiewnickiego. Przedstawia atrakcyjność turystyczną lasu, stan zagospodarowania turystycznego oraz charakterystykę ruchu turystycznego. Podstawowym źródłem informacji była szczegółowa inwentaryzacja przeprowadzona na obszarze lasu i badania ankietowe, wywiady i obserwacje prowadzone przez autorkę w okresie badawczym w 1992 r.

1. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA LASU ŁAGIEWNICKIEGO

Las Łagiewnicki o powierzchni 1180,5 ha obejmuje północno-wschodni fragment obszaru administracyjnego Łodzi graniczącego z gminą Zgierz. Jest to las komunalny, którego zadaniem jest zapewnienie warunków rozwojowych miasta oraz warunków zdrowotnych i wypoczynkowych jego mieszkańców².

Las Łagiewnicki położony jest w strefie krawędziowej Wysoczyzny Łódzkiej. O ukształtowaniu powierzchni tego obszaru zdecydowało zlodowa-

¹ W artykule przedstawiono wyniki pracy magisterskiej pt. *Turystyczno-wypoczynkowa funkcja Lasu Łagiewnickiego* wykonanej przez autorkę w 1993 r. na seminarium z geografii turystyki w Katedrze Geografii Miast i Turystyki UŁ pod kierunkiem prof. dra hab. Stanisława Liszewskiego. Opiekunem pracy był dr hab. Andrzej Matczak.

² Artykuł 14 ustawy z dn. 20 XII 1949 r. o państwowym gospodarstwie leśnym.

cenie środkowopolskie, a późniejsze procesy peryglacjalne doprowadziły do zaostrenia lub złagodzenia rzeźb. Efektem tych procesów jest ciągły i zwarty pas wzniesień w postaci Wzgórz Łagiewnickich o wysokościach bezwzględnych 260–280 m n.p.m., silnie kontrastujących z otoczeniem. Formy wklęsłe występują w postaci otwartych, suchych dolin lub długich nieckowatych rynien o zartych często górnych krawędziach (D y l i k 1948, K l a t k o w a 1972).

W południowej części lasu przebiega dział wodny pomiędzy dorzeczem Wisły i Odry. Obszar Lasu Łagiewnickiego za pośrednictwem rzeki Bzury należy do dorzecza Wisły. Ukształtowanie doliny rzecznej pozwoliło na spiętrzenie rzeki w dwa zespoły stawów: gospodarcze i rekreacyjne. Stawy rekreacyjne składają się z trzech zbiorników (8,4 ha) występujących na terenie Ośrodka Sportów Wodnych w Arturówku. Dwa zbiorniki o drugiej klasie czystości wody zostały przystosowane do rekreacji.

Warunki klimatyczne omawianego obszaru zbliżone są do tych jakie panują w całej Polsce Środkowej z tym jednak, że duży kompleks leśny wytwarza tylko sobie charakterystyczne cechy klimatu lokalnego.

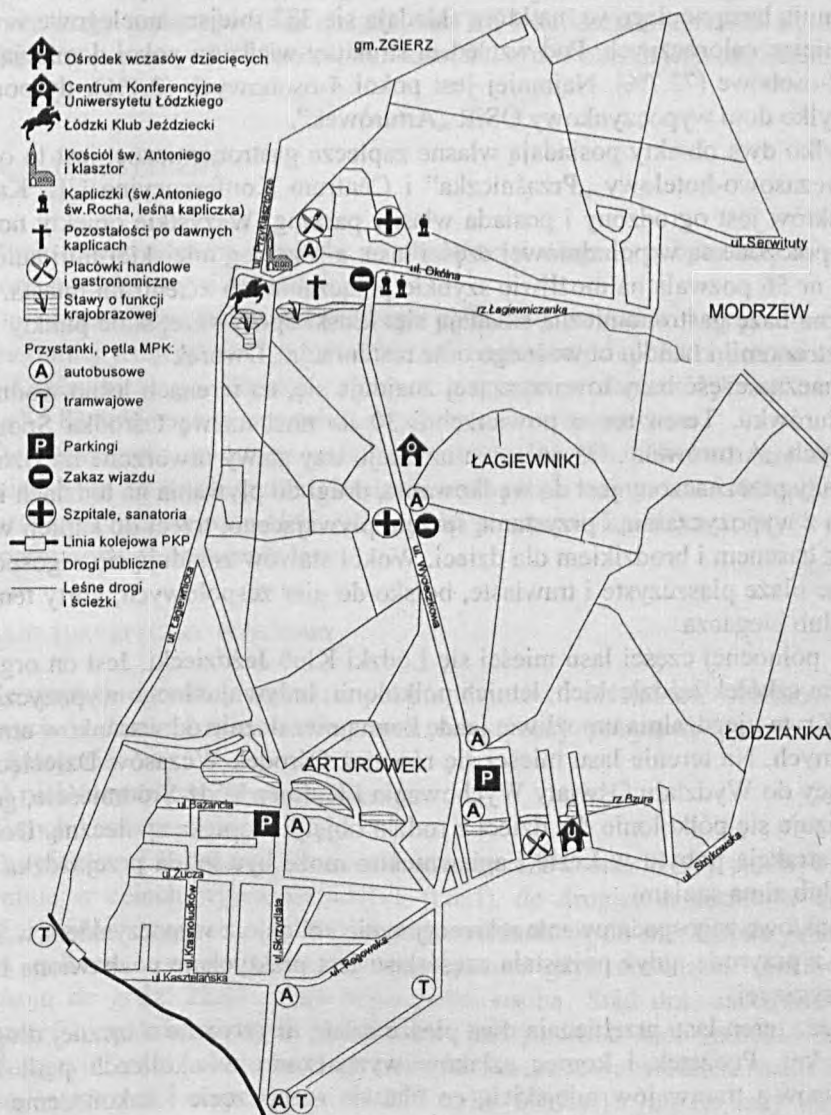
W kompleksie Lasu Łagiewnickiego występuje 6 typów siedliskowych lasu. Dominującym powierzchniowo jest bór mieszany świeży i las mieszany świeży. Siedliska te są atrakcyjne dla wielu form turystyki i wypoczynku oraz z punktu widzenia biomedycznego (J a n o t a 1974, B o g u c k i 1985, K r z y m o w s k a - K o s t r o w i c k a 1991). Sporadycznie występują olsy i olsy jesionowe. Wśród gatunków drzew dominują: dąb, sosna i brzoza. W drzewostanie Lasu Łagiewnickiego dominują drzewa w wieku 60–80 lat, co oznacza, że jest to las o optymalnych warunkach dla długotrwałej turystyki pobytowej od kilku dni do kilkunastu dni. Analiza środowiska przyrodniczego wykazała atrakcyjność przyrodniczą Lasu Łagiewnickiego dla różnorodnych i licznych form rekreacji i wypoczynku, jak: spacer, bieganie, wycieczki rowerowe, jazda na nartach i saniach, kąpiele, plażowanie, pływanie na łodziach i kajakach, łowienie ryb, grzybobranie, obserwacje przyrody, twórczość plenerowa.

Wskaźnik chłonności dla badanego terenu wynosi 34 osoby/ha/dzień. Oznacza to, że na terenie lasu (1180,5 ha) może przebywać w ciągu dnia 40 121 osób, czyli co 20 statystyczny mieszkaniec Łodzi. Pomiar wielkości ruchu turystycznego przeprowadzony przez autorkę w sezonie letnim wykazał, że średnio na terenie Lasu Łagiewnickiego przebywały dziennie 2752 osoby, a maksymalnie 2992 osoby (12 VII 1992).

Walory turystyczne środowiska przyrodniczego zdecydowanie dominują na tym terenie nad walorami pozaprzyrodniczymi. Wśród tych ostatnich należy wymienić: barokowy, najstarszy w Łodzi, murowany kościół pod wezwaniem św. Antoniego (1675–1723), klasztor oo. franciszkanów (1735–1748) oraz zespół drewnianych kapliczek pod wezwaniem św. Antoniego (1675 r.) i św. Rocha (pocz. XVIII w.).

2. ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE LASU ŁAGIEWNICKIEGO

Na zagospodarowanie turystyczne Lasu Łagiewnickiego składają się: baza noclegowa, gastronomiczna, towarzysząca oraz dostępność komunikacyjna (rys. 1).

Rys. 1. Mapa zagospodarowania turystycznego i walorów antropogenicznych Lasu Łagiewnickiego (1992)

Dessin 1. La carte de l'aménagement touristique et des valeurs anthropogéniques de la Forêt de Łagiewniki (1992)

Znajdują się tu 3 obiekty noclegowe: dom wypoczynkowy OSiR „Arturówek”, ośrodek czasowo-hotelowy „Prąszniczka”, hotel „Daria” oraz Centrum Konferencyjne Uniwersytetu Łódzkiego. Obiekty wypoczynkowe mają charakter otwarty, natomiast Centrum Konferencyjne udostępniane jest jedynie uczestnikom konferencji afiliowanych przez Uniwersytet Łódzki. Wszystkie te obiekty dysponują bazą noclegową, na którą składają się 332 miejsca noclegowe w tym 231 miejsc całorocznych. Pod względem struktury wielkości pokoi dominują pokoje 2-osobowe (72,7%). Najmniej jest pokoi 4-osobowych (2,1%), dysponuje nimi tylko dom wypoczynkowy OSiR „Arturówek”.

Tylko dwa obiekty posiadają własne zaplecza gastronomiczne, jest to ośrodek czasowo-hotelowy „Prąszniczka” i Centrum Konferencyjne UŁ. Każdy z obiektów jest ogrodzony i posiada własny parking. Wszystkie obiekty noclegowe położone są w południowej części lasu, a przebieg miejskiej linii autobusowej nr 56 pozwala na możliwie szybkie połączenie ich z centrum miasta. Ponadto na bazę gastronomiczną składają się: kioski spożywcze, stałe punkty małej gastronomii i handlu obwoźnego oraz restauracja „Dworek”.

Znaczna część bazy towarzyszącej znajduje się, na terenach leśno-wodnych w Arturówku. Teren ten o powierzchni 30 ha nosi nazwę Ośrodka Sportów Wodnych „Arturówek”. Ośrodek ten użytkuje trzy stawy utworzone na Bzurze. Pierwszy przeznaczony jest do wędkowania, drugi do pływania na łodziach i kajakach z wypożyczalnią i przystanią sprzętu pływającego, trzeci do kąpieli wodnych z basenem i brodzikiem dla dzieci. Wokół stawów znajdują się zagospodarowane plaże piaszczyste i trawiaste, boisko do gier zespołowych, korty tenisowe i klub biegacza.

W północnej części lasu mieści się Łódzki Klub Jeździecki. Jest on organizatorem szkółek jeździeckich, letnich półkolonii, indywidualnego wypożyczania koni. Kryta ujeżdżalnia umożliwia jazdę konną niezależnie od warunków atmosferycznych. Na terenie lasu mieści się również Ośrodek Wczasów Dziecięcych należący do Wydziału Oświaty Wychowania i Kultury Łódź-Śródmieście, gdzie organizuje się półkolonie dla dzieci z rodzin objętych opieką społeczną. Dodatkową atrakcją pobytu w Lesie Łagiewnickim może być letnia przejażdżka do rożką lub zimą saniami.

Punktowe zagospodarowanie rekreacyjne nie koliduje z wypoczynkiem w kontakcie z przyrodą, gdyż pozostała część lasu jest praktycznie pozbawiona bazy towarzyszącej.

Przez teren lasu przebiegają dwa piesze szlaki turystyczne o łącznej długości 23 km. Początek i koniec szlaków wyznaczono w okolicach pętli linii autobusów i tramwajów miejskich, co ułatwia rozpoczęcie i zakończenie wędrówki. Szlaki prowadzą przez najbardziej atrakcyjne przyrodniczo tereny lasu, łączą również obiekty zabytkowe: kapliczki św. Antoniego i św. Rocha, barokowy kościół i klasztor. Szlaki te mają charakter wybitnie spacewowy.

Dojazd do Lasu Łagiewnickiego umożliwia MPK i prywatna komunikacja zbiorowa. Składają się na nią miejskie linie autobusowe i tramwajowe prowadzące z centrum miasta oraz prywatne połączenia autobusowe w obrębie Łodzi i na trasie ze Zgierza do wsi Modrzew. Wjazd prywatnych samochodów osobowych na teren lasu jest utrudniony, a w wielu miejscach zabroniony. Brak odpowiedniej liczby parkingów oraz niekorzystna ich lokalizacja przyczynia się do dewastacji lasu poprzez wjazd i postój samochodów w dowolnych jego częściach.

3. RUCH TURYSTYCZNY

Ruch turystyczny ze względu na charakter i długość pobytu turystów podzielono na pobytowy i jednodniowy.

Do uczestników ruchu pobytowego zaliczono turystów, którzy korzystali z co najmniej jednego noclegu w obiektach noclegowych położonych na terenie Lasu Łagiewnickiego. Badania tego ruchu oparto na danych z ksiąg meldunkowych i 83 ankietach przeprowadzonych wśród wczasowiczów.

Do ruchu jednodniowego zaliczono osoby, których pobyt na terenie lasu ograniczał się do kilku godzin. Badania tego ruchu oparto na 1100 ankietach przeprowadzonych w roku 1992 (686 ankiet w sezonie letnim) w różnych punktach pomiarowych na terenie lasu.

3.1. RUCH TURYSTYCZNY POBYTOWY

Ze względu na różny charakter pobytu turystów i działalność obiektów noclegowych w Lesie Łagiewnickim ruch turystyczny pobytowy podzielono na dwie kategorie:

- 1) ruch turystyczno-wypoczynkowy,
- 2) ruch konferencyjny.

Do pierwszej kategorii zaliczono wczasowiczów oraz osoby przebywające prywatnie w celach wypoczynkowych (tab.I), do drugiej uczestników konferencji, zjazdów, sympozjów. W księgach meldunkowych nie została przedstawiona całkowita wielkość ruchu turystycznego, gdyż obowiązek meldowania w pokoju do godz. 22.00 miała tylko jedna osoba. Stąd dokonano szacunku w oparciu o średnią wielkość pokoju, tzn. iloczyn ilości osób zameldowanych i średniej wielkości pokoju każdego obiektu. Szacunkowa wielkość ruchu turystyczno-wypoczynkowego wynosi 19 250 osób (1992 r.) i jest 2,5 razy większa od wielkości ruchu turystycznego zarejestrowanego w księgach meldunkowych³.

³ Szacunku dokonano w oparciu o średnią wielkość pokoju, tzn. iloczyn ilości osób zameldowanych w księgach meldunkowych i średniej wielkości pokoju każdego obiektu.

Tabela I

Wielkość ruchu turystyczno-wypoczynkowego w obiektach noclegowych
w Lesie Łagiewnickim (1992)*

La grandeur du mouvement touristique et de repos dans la base de couchage
de la Forêt de Łagiewniki (1992)

Nazwa obiektu	Ogółem		Wczasowicze		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
Dom wypoczynkowy OSiR „Arturówek”	4 134	53,7	22	16,1	3 156	41,0	978	12,7
Ośrodek wczasowo-hotelowy „Prząśniczka”	3 013	39,2	115	85,9	2 433	31,6	580	7,6
Hotel „Daria”	549	7,1	0	0	422	5,5	127	1,6
Ogółem	7 696	100,0	137	100,0	6 011	78,1	1 685	21,9

*W tabeli nie uwzględniono ruchu konferencyjnego ze względu na brak pełnej i szczegółowej ewidencji.

Źródło: opracowano na podstawie ksiąg meldunkowych.

Ruch konferencyjny podlegał oddzielnej, często niepełnej ewidencji. Uczestnikami ruchu konferencyjnego były 1983 osoby (1992 r.) w tym 1480 osób (74,6%) z ośrodka wczasowo-hotelowego „Prząśniczka” i 503 osoby (25,4%) z Centrum Konferencyjnego UŁ. Wskaźnik sezonowości ruchu turystyczno-wypoczynkowego wyliczono dla poszczególnych miesięcy wg wzoru:

$$W_s = \frac{x_i}{x} \cdot 100$$

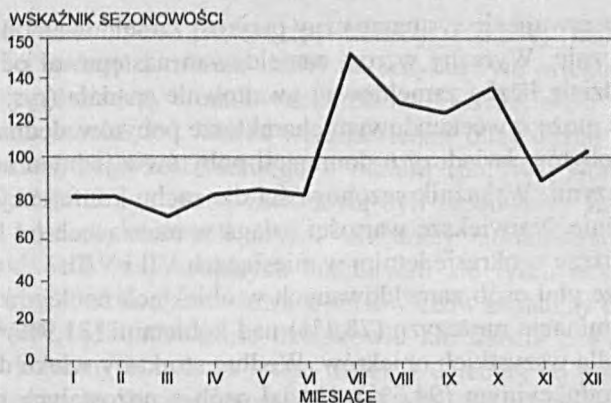
gdzie:

W_s – wskaźnik sezonowości,

x_i – wartość kolejnego miesiąca,

x – wartość średnia roczna.

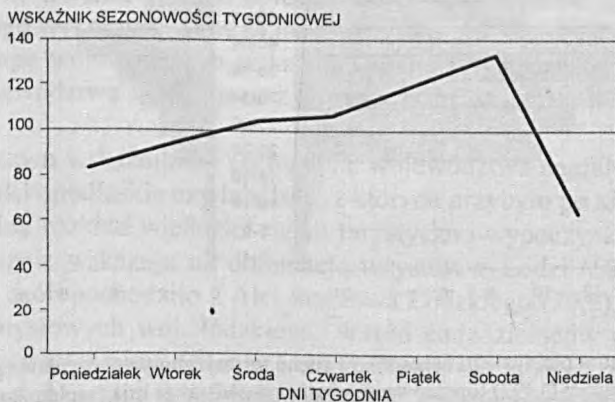
Rozkład sezonowości w hotelu „Daria” i ośrodku wczasowo-hotelowym „Prząśniczka” pozwala na wyróżnienie dwóch sezonów: letnio-jesienno (VI–IX) związanego z wakacyjnym i urlopowym wypoczynkiem oraz zimowego, w którym frekwencja jest niska. Odmienne kształtuje się rozkład sezonowości w domu wypoczynkowym OSiR „Arturówek”. Jedną z przyczyn takiego rozkładu związana jest z wykorzystywaniem obiektu dla celów noclegowych przez turystów.

Rys. 2. Wskaźnik sezonowości ruchu turystyczno-wypoczynkowego w Lesie Łagiewnickim (1992) (opracowanie własne na podstawie ksiąg meldunkowych)

Dessin 2. L'indice du caractère saisonnier du mouvement touristique dans la Forêt de Łagiewniki (1992) (élaboration propre basée sur les données des livres des voyageurs)

tów-handlowców, głównie ze wschodu, niezależnie od pory roku. W ogólnym rozkładzie ruchu turystyczno-wypoczynkowego na terenie Lasu Łagiewnickiego można wyróżnić jeden sezon letnio-jesienny trwający od VI do IX/X (rys. 2). Jest on związany z okresem urlopów i wakacji, gdzie wartość wskaźnika sezonowości przekracza 100. W tygodniowym rozkładzie ruchu turystyczno-wypo-

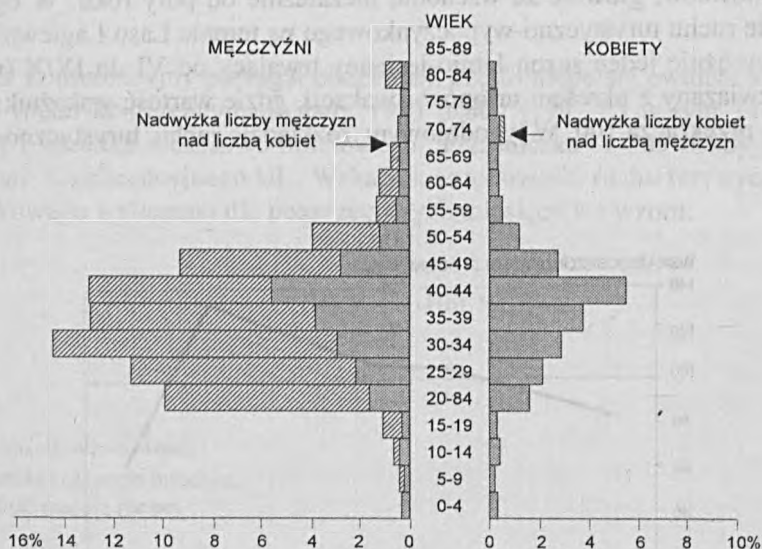

Rys. 3. Tygodniowy rozkład ruchu turystyczno-wypoczynkowego w Lesie Łagiewnickim (1992) (opracowanie własne na podstawie ksiąg meldunkowych)

Dessin 3. La disposition hebdomadaire du mouvement touristique et de repos dans la Forêt de Łagiewniki (1992) (élaboration propre basée sur les données des livres des voyageurs)

czynkowego obserwuje się systematyczny przyrost zameldowań od poniedziałku do soboty włącznie. Wyraźny wzrost zameldowań następował od czwartku do soboty. W niedzielę liczba zameldowań gwałtownie spadała (rys. 3). Taki rozkład świadczyć może o weekendowym charakterze pobytów. Jednak dalsza analiza długości pobytów świadczy o dominacji pobytów z jednym noclegiem nad pobytami dłuższymi. Wskaźnik sezonowości dla ruchu konferencyjnego kształtuje się odmiennie. Największe wartości osiąga w miesiącach od III do VI i od X do XII. Najniższe w okresie letnim w miesiącach VII i VIII.

W strukturze płci osób zameldowanych w obiektach noclegowych zaznacza się wyraźna dominacja mężczyzn (78,1%) nad kobietami (21,9%)⁴. Jest to charakterystyczne dla wszystkich obiektów. Według struktury wieku dominują osoby w wieku produkcyjnym (94,5%). Udział osób z pozostałych grup jest nieznaczny i wynosi odpowiednio 3,2% dla wieku przedprodukcyjnego i 2,3% dla wieku poprodukcyjnego (rys. 4). Średnia wieku zarejestrowanych uczestników ruchu turystyczno-wypoczynkowego wynosi 36 lat. Na tej podstawie można stwierdzić, że uczestnikami ruchu turystyczno-wypoczynkowego są przeważnie osoby w wieku średnim, głównie mężczyźni.

Rys. 4. Struktura płci i wieku uczestników ruchu turystyczno-wypoczynkowego w Lesie Łagiewnickim (1992) (opracowanie własne na podstawie ksiąg meldunkowych)

Dessin 4. La structure du sexe et de l'âge des participants du mouvement touristique et de repos dans la Forêt de Łagiewniki (1992) (élaboration propre basée sur les données des livres des voyageurs)

⁴ Na taką strukturę płci, wyliczoną w oparciu o księgi meldunkowe wpłynął niewątpliwie przepis wymagający, aby przy wynajęciu pokoju dokonać meldunku tylko jednej osoby.

Wśród wczasowiczów przeważają kobiety (63,5%) nad mężczyznami (36,5%). W tej grupie dominują osoby w schyłkowym wieku produkcyjnym (38,3%), o czym świadczy średnia wieku 50 lat. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wynosi 6,2%. Wśród wczasowiczów duży udział stanowią osoby z wykształceniem powyżej średniego z maturą (66,3%). Dominują emeryci i renciści (30,1%). Drugą grupą zawodową byli pracownicy fizyczni (25,3%). Najmniejszy odsetek stanowili wyżsi urzędnicy administracji państwowej (2,4%). Wśród osób niepracujących znajdowali się tylko uczniowie (6,4%). Struktura wieku i struktura zawodowa wczasowiczów świadczy o tym, że uczestnikami wczasów byli przeważnie dziadkowie lub babcie z wnukami. Wśród pracowników fizycznych była to grupa matek z dziećmi, co potwierdzają bezpośrednie obserwacje. Wczasowicze przyjeżdżający na odpoczynek do Łagiewnik kierowali się sentymentem, przywiązaniem, a także względami ekonomicznymi. Wśród motywów wyboru Lasu Łagiewnickiego na letni wypoczynek dominowały znajomość terenu, bliskość od miejsca zamieszkania i dobre warunki do odpoczynku. 92,8% osób będących na wczasach przyjechało w celach wypoczynkowych, a tylko 7,2% w celach poznawczych.

Las Łagiewnicki jest miejscem wypoczynku dla ludności mieszkającej na stałe w różnych regionach geograficznych. Udział turystów – obcokrajowców jest nieznaczny (12,2%) w stosunku do turystów krajowych (87,8%). Wśród tych ostatnich dominują generalnie mieszkańcy województwa łódzkiego (wskaźnik sezonowości 49,5), zwłaszcza łódzianie. Duży udział mają także turyści z województw silnie uprzemysłowionych, z dużymi aglomeracjami miejsko-przemysłowymi: woj. warszawskie (1,33), woj. krakowskie (0,54) i woj. poznańskie (0,51). Wynika to z nowej funkcji Łodzi, jako miasta targów i wystaw handlowych, w czasie trwania których obiekty noclegowe położone na terenie Lasu Łagiewnickiego wykorzystywane są jako hotele.

Drugą grupę województw o wskaźniku ruchu turystycznego od 0,5 do 1,0 stanowią województwa sąsiadujące z woj. łódzkim: skierniewickie, sieradzkie, piotrkowskie.

Najmniejszym wskaźnikiem cechują się województwa najdalej położone od Łodzi, np. bielskopodlaskie czy lubelskie z których przybyło po kilka osób.

Terytorialny rozkład wielkości ruchu turystyczno-wypoczynkowego w woj. łódzkim wyraźnie wskazuje na dominację turystów z Łodzi (58,90) i Zgierza (35,8). Wiele osób pochodziło z Aleksandrowa Łódzkiego (20,5), jednego z ośrodków przemysłowych woj. łódzkiego. Wśród cudzoziemców przeważają turyści-handlowcy z Ukrainy, Estonii, Łotwy i Rosji, dla których obiekty położone w Lesie Łagiewnickim są miejscem noclegu, a nie wypoczynku. Duży udział w ruchu turystycznym stanowią Niemcy, Austriacy, Finowie i Duńczycy, którzy byli głównie uczestnikami wycieczek.

Przeprowadzona analiza świadczy o lokalnym zasięgu Lasu Łagiewnickiego jako miejsca rekreacji i wypoczynku.

3.2. RUCH TURYSTYCZNY JEDNODNIOWY

Określenie wielkości jednodniowego ruchu turystycznego oparto na szacunku. Za podstawę tego szacunku przyjęto średnią wielkość ruchu turystycznego (2752 osoby) w ciągu dnia w okresie wakacji w 1992 r. Wartość tę wyliczono na podstawie terenowych całodniowych pomiarów prowadzonych w dni robocze i wolne od pracy, przy jednakowym stanie pogody. Iloczyn wartości średniej i ilości dni w miesiącach VII–VIII (61 dni) uznano za szacunkową wielkość ruchu turystycznego w okresie letnim, która wynosi 167 872 osoby. Badania ankietowe wykazały, że wiosną i jesienią liczba turystów zmniejsza się do 22%, a zimą do 2,1% w stosunku do okresu letniego i odpowiednio wynosi 36 931 osób oraz 3525 osób. Szacunkowa wielkość ruchu turystycznego jednodniowego w ciągu roku w Lesie Łagiewnickim jest sumą wielkości ruchu turystycznego w różnych porach roku i wynosi ok. 208 tys. osób.

Szczyt użytkowania turystycznego lasu przypada na okres letni odznaczający się zwiększoną ilością czasu wolnego w związku z okresem urlopów i wakacji. Wraz ze zmianą pór roku, a więc i warunków pogodowych następuje zmniejszenie przyjazdów do lasu do minimum zimą. Prowadzone badania ankietowe i pomiar pozwoliły wyróżnić wśród turystów Lasu Łagiewnickiego grupę stałych bywalców przyjeżdżających niezależnie od pory roku. 79,3% ogółu badanych turystów przyjeżdża do Lasu Łagiewnickiego systematycznie i z dużą częstotliwością – co najmniej raz w miesiącu (1–2 razy w miesiącu 26,5%, raz w tygodniu – 52,8%). Średnia długość pobytu na terenie lasu wynosi około 4 godz. i wydłuża się w okresie letnim do 6–8 godz., a skraca zimą do 2–3 godz.

Analiza atrakcyjności turystycznej i zagospodarowania turystycznego wykazała predyspozycje Lasu Łagiewnickiego do uprawiania różnych form turystyki. Najchętniej preferowane są tu spacer i przechadzki (30,6%), leżakowanie i plażowanie (18,2%), kąpiele i pływanie (16,2%). Niewiele osób uprawia wycieczki rowerowe (6,9%), grę w tenisa, jazdę konną (1–5%). Spacer uprawiane są głównie przez osoby z wykształceniem średnim i wyższym. Osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym uprawiają leżakowanie i plażowanie oraz kąpiele i pływanie. Osoby w wieku poprodukcyjnym preferują głównie spacer, pielgrzymki oraz uczestnictwo w nabożeństwach. Osoby w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym uprawiają turystykę czynną dostosowaną do możliwości fizycznych, umiejętności i zainteresowań.

Ruch turystyczny na terenie Lasu Łagiewnickiego koncentruje się tylko na pewnych obszarach. Ze względu na charakter i formy wypoczynku można wyróżnić tu obszary o dominującej turystyce stacjonarnej, tranzytowej i spacerowej. Ulubionym miejscem turystyki stacjonarnej jest Arturówek, gdzie turyści decydują się na dłuższy pobyt nad jednym ze stawów. Pobyt ten jest zdominowany przez kąpiele wodne, leżakowanie i plażowanie. Miejscem turystyki spacerowej, związanej głównie z kontemplacją są okolice kapliczek i klasztoru.

Łącznie na tych dwóch obszarach wypoczywa 88% uczestników ruchu turystycznego. Miejscem turystyki tranzytowej jest szlak niebieski.

Las Łagiewnicki jest miejscem wypoczynku osób młodych w wieku produkcyjnym (83,4%) oraz rodzin z małymi dziećmi. Wśród wypoczywających największy udział mają małżeństwa, przede wszystkim młode (30,7%), oraz rodziny z dziećmi (51,6%). Dojeżdżają oni na teren wypoczynku głównie komunikacją miejską, co świadczy o ich niewielkiej zamożności. Przyjazdy jednodniowe do Lasu Łagiewnickiego mają charakter wypoczynkowy. Niewiele osób przyjeżdża w celach poznawczych czy sportowych. Przyjazdy na grzybobrania są związane z określoną porą roku. Nasilenie przyjazdów w celach religijnych obserwuje się w dni świąteczne, niedziele i uroczystości kościelne.

Na podstawie charakterystyki społeczno-demograficznej można stwierdzić, że Las Łagiewnicki jest miejscem jednodniowego wypoczynku rodzinnego średnio i słabo zamożnej części mieszkańców Łodzi.

Zasięg geograficzny uczestników ruchu jednodniowego w Lesie Łagiewnickim określono na podstawie analizy stałego miejsca ich zamieszkania. Uczestnikami tego ruchu są zasadniczo mieszkańcy woj. łódzkiego. Zdecydowaną większość stanowią łodzianie (98,2%). Szczegółowe badania wykazały, że przebywają tu głównie mieszkańcy dzielnicy Bałuty (49,7%) położonej blisko lasu lub silnie zagęszczonej i zabudowanej dzielnicy Śródmieście (24%), a także część mieszkańców dużych osiedli blokowych dzielnicy Widzew i Górna, położonych nawet w znacznej odległości od lasu. Duży udział mieszkańców Bałut i Śródmieścia – dzielnic najstarszych i najbardziej ubogich – potwierdza średni i mały stopień zamożności uczestników ruchu turystycznego Lasu Łagiewnickiego.

4. WNIOSKI KOŃCOWE

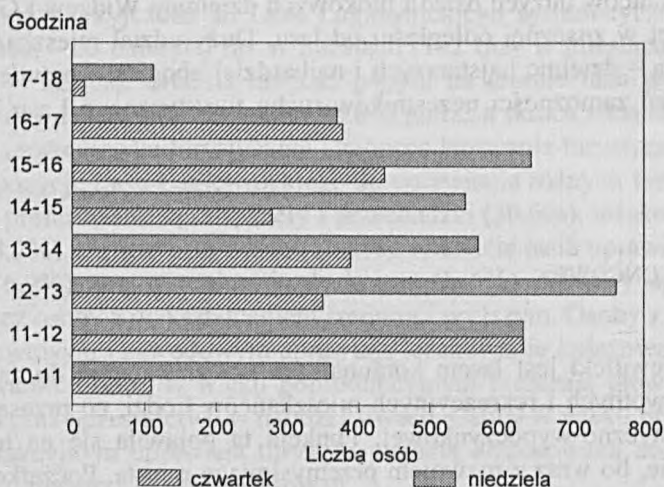
Las Łagiewnicki jest lasem komunalnym przeznaczonym do zaspokojenia potrzeb zdrowotnych i rekreacyjnych mieszkańców Łodzi, co przesądza o jego funkcji turystyczno-wypoczynkowej. Funkcja ta pojawiła się na terenie lasu dość wcześnie, bo wraz z rozwojem przemysłowym miasta. Początkowo był on terenem budowy rezydencji wypoczynkowych zamożnych łodzian i wypoczynku w dni wolne od pracy robotników oraz średnio zamożnego społeczeństwa. Następnie powstały osiedla wypoczynkowe, szpitale, obiekty sanatoryjne. W latach 1960–1970 powstał Ośrodek Sportów Wodnych w Arturówku.

Na wielkość ruchu turystycznego składa się ruch pobytowy: turystyczno-wypoczynkowy (ok. 19 250 osób rocznie – szacunek); konferencyjny (1983 osoby rocznie) oraz ruch turystyczny jednodniowy (ok. 208 tys. osób rocznie – szacu-

nek). Uczestnikami tego ruchu są głównie mieszkańcy woj. łódzkiego, wśród których dominują łodzianie.

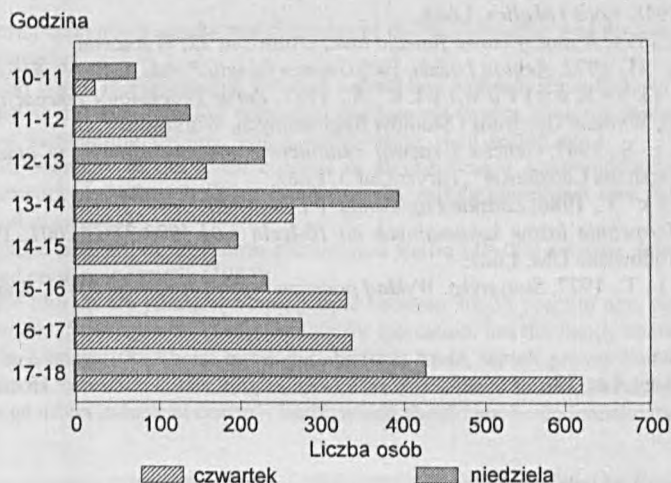
Jak wykazały badania, na podstawie współczynnika korelacji rang Spearmana (P u c h a l s k i 1977) w Lesie Łagiewnickim wypoczywają głównie turyści z najbardziej zaludnionych dzielnic Łodzi. Stopień zależności pomiędzy gęstością zaludnienia i odległością od miejsca zamieszkania a liczbą turystów z danej dzielnicy okazał się umiarkowany. Oznacza to, że czynniki te nie mają decydującego wpływu na zasięg geograficzny. Wśród turystów dominują osoby młode w wieku produkcyjnym. W ruchu turystyczno-wypoczynkowym przeważają mężczyźni. Ruch jednodniowy ma charakter pobytów rodzinnych przede wszystkim w celach wypoczynkowych. Struktura socjologiczna i stopień zamożności wskazuje na to, że uczestnikami tego ruchu są grupy społeczeństwa średnio i słabo zamożnego.

Las Łagiewnicki jest miejscem wypoczynku związanym głównie z sezonem letnim (miesiące VI, VII, VIII, IX), który przy sprzyjających warunkach atmosferycznych wydłuża się o okres późnowiosenny (miesiąc V) i wczesnojesienny (miesiąc X). Z porównania dynamiki przyjazdów do lasu zaobserwowano duże nasilenie przyjazdów w godzinach przedpołudniowych, a odjazdów w godzinach popołudniowych (rys. 5 i 6).

Rys. 5. Dynamika przyjazdów uczestników ruchu turystycznego jednodniowego do Lasu Łagiewnickiego (9 VII 1992 – czwartek, 12 VII 1992 – niedziela)
(opracowanie własne na podstawie badań terenowych)

Dessin 5. La dynamique des arrivées des participants du mouvement touristique de un jour dans la Forêt de Łagiewniki (9 VII 1992 – jeudi, 12 VII 1992 – dimanche)
(élaboration propre basée sur les examens de terrain)

Rys. 6. Dynamika odjazdów uczestników ruchu turystycznego jednodniowego z Lasu Łagiewnickiego (9 VII 1992 – czwartek, 12 VII 1992 – niedziela) (opracowanie własne na podstawie badań terenowych)

Dessin 6. La dynamique des départs des participants du mouvement touristique de un jour dans la Forêt de Łagiewniki (9 VII 1992 – jeudi, 12 VII 1992 – dimanche) (élaboration propre basée sur les examens de terrain)

Ruch turystyczny koncentruje się zasadniczo na terenie Ośrodka Sportów Wodnych w Arturówku i w okolicach kapliczek. Potwierdza to dużą atrakcyjność tych miejsc wypoczynku, głównie ze względu na walory rekreacyjne (Arturówek) i antropogeniczne (kapliczki, kościół, klasztor). Mimo dużej atrakcyjności turystycznej dla uprawiania różnorodnych form turystyki i wypoczynku turyści preferują spacer, leżakowanie i plażowanie oraz kąpiele i pływanie. Nieliczni odbywają wycieczki rowerowe i pielgrzymki do miejsc kultu religijnego.

Zagospodarowanie turystyczne Lasu Łagiewnickiego można ocenić jako dobre, ale niewystarczające. Przy licznie występującej bazie noclegowej, gastronomicznej i towarzyszącej brak jest podstawowych elementów infrastruktury turystycznej związanej z wypoczynkiem w lesie, w postaci ławek, stołów, zadażeń, koszy na śmieci, sanitariatów. Dołączony do tego brak kultury turystów wypoczywających w lesie obniża jego walory estetyczne i krajobrazowe, prowadząc do postępującej dewastacji.

PIŚMIENNICTWO

B o g u c k i J., 1985, *Przydatność środowiska leśnego dla turystycznych form rekreacji*, AWF, Poznań.

- Dylik J., 1948, *Łódź i okolice*, Łódź.
- Janota M., 1974, *Wypoczynkowa funkcja lasu*, „Aura”, nr 22, Warszawa.
- Klatkova H., 1972, *Region Łódzki*, [w:] *Geomorfologia Polski*, t. II, Warszawa.
- Krzybowska-Kostrowicka A., 1991, *Zarys geoekologii rekreacji*, Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Warszawa.
- Liszewski S., 1987, *Geneza i rozwój osadnictwa wypoczynkowego w otoczeniu Łodzi*, „Acta Universitatis Lodzensis”, Turyzm, nr 3, Łódź.
- Maćkowiak T., 1986, *Łódzkie Łagiewniki*, PTTK, Łódź.
- Plan zagospodarowania lasów komunalnych na 10-lecie 1.01.1992-31.12.2001, 1992, Wydział Ochrony Środowiska UM, Łódź.
- Puchalski T., 1977, *Statystyka. Wykład podstawowych zagadnień*, PWN, Warszawa.

Mgr Beata Halka
ul. Dostojewskiego 4 m. 13
92-507 Łódź

Wpłynęło:
15 czerwca 1994 r.

RÉSUMÉ

L'article constitue la synthèse des recherches faites par l'auteur préparant son travail de maîtrise intitulé „La fonction touristique et repos de la Forêt de Łagiewniki”. En analysant l'aménagement touristique, la grandeur et le caractère du mouvement touristique, les formes pratiquées du tourisme et du repos, on essayait d'examiner et de déterminer la fonction touristique et de repos de la Forêt.

La Forêt de Łagiewniki, c'est la forêt communale. Ses valeurs naturelles et anthropogéniques rendent possibles des formes diverses du repos et du tourisme: promenades, courses, canotage en canots et en kayaks, bains, hâle, courses à bicyclette, épreuves, de ski, chevauchés, visites.

L'aménagement touristique de la Forêt, c'est: la base de couchage assez bien développée (332 lieux), celles gastronomique et d'accompagnement (cours de tennis, centre de location d'accessoires de sport, plages, club d'équitation, itinéraires touristiques).

Le mouvement touristique embrasse: les séjours de plus longue durée (19 000 personnes), les séjours d'une journée (208 000 personnes), les conférences (1983 personnes).

Parmi les touristes dominent les personnes jeunes de 30 à 38 ans, ouvriers dans la plupart des cas. Leurs séjours dans la Forêt ont le caractère familial, surtout dans le but de se reposer.

Dans le mouvement touristique participent principalement les habitants de Łódź, ce qui prouve que la Forêt de Łagiewniki accomplit la fonction du local centre de repos.

La Forêt de Łagiewniki étant un lieu de repos, joue en même temps le rôle des „poumons verts” d'une grande agglomération urbaine et industrielle qu'est Łódź, et il faut s'en rendre compte.

Traduit par Lucjan Kowalski

SUMMARY

The article is a synthesis of the results of the research done by the author and presented in her M.A. thesis „Tourist and Recreational Function of Łagiewnicki Forest”. The objective of the research was to examine and define the tourist-recreational function of the forest through an ana-

lysis of the tourist economy intensity and character of the tourist traffic, and the practised forms of tourism and recreation.

Łagiewnicki Forest is a communal forest of natural and anthropogenic features which make it possible to practise different forms of recreation and tourism (walks, running, sailing on boats and kayaks, bathing, sun-bathing, cycling, skiing, horse-riding, sight-seeing, etc.).

The tourist economy of the forest consists in plentiful night accommodation (332 places), a restaurant network and other facilities (tennis courts, sailing equipment hire, beaches, a horse riding club, walking routes).

Tourist traffic consists of long-term recreational traffic (19 000 people), one-day traffic (c. 208 people) and conference traffic (1983).

Most of the tourists are young working people between 30–38 years of age, employed mostly as physical workers. Staying in the forest, mainly for recreation, has the family character.

Tourists in Łagiewnicki Forest come mainly from Łódź, which proves that it performs the function of a local recreation centre. Łagiewnicki Forest is a place to rest, but it also is the „green lungs” of a large urban industrial centre – Łódź, which should not be underestimated.

Translated by Ewa Mossakowska